

РЕШЕНИЕ

№ 7482

гр. София, 22.12.2020 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 47 състав, в публично заседание на 08.12.2020 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Катя Аспарухова

при участието на секретаря Евелина Пеева и при участието на прокурора Кирил Димитров, като разгледа дело номер **12525** по описа за **2018** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

20

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс /АПК/, във вр. с чл. 284 и сл. от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража /ЗИНЗС/.

Образувано е по искова молба /„жалба“/, от Е. Д. М., лишен от свобода, с ЕГН [ЕГН], от [населено място], срещу ГД „Изпълнение на наказанията“ /ГДИН/, [населено място], [улица], с която претендира заплащане на обезщетение в размер на 25 000 лв. за нанесени неимуществени вреди чрез изтезание с мръсотия и изолация в периода от 15.01.2018г. до 13.09.2018г., ведно с лихва от 4 %, считано от 15.01.2018 г. и разноски по делото. Позовава се на чл. 47 от Харта на ЕС и чл. 13 от ЕКЗПЧОС, чл. 2 от МПГПП. Твърди се, че ищецът е бил изолиран в единична килия без основание за период от 8 месеца. Оплаква се от лоши битови условия в карето за разходка. Ищецът се представлява по делото от служебно назначен защитник – адв. Н.. В открито съдебно заседание от 16.04.2019 г. ищецът конкретизира, че лошите условия в ареста се дължат на наличието на прах, дървеници, хлебарки, мръсотия в целия арест, липса на естествена светлина, лоши легла, липса на въздух поради невъзможност за отваряне на прозорците, непочистване на прозорците и разнасяне на прах. Изложени са твърдения за неспазване на европейското законодателство, спрямо него била извършена дискриминация, същият бил поставен в унизително положение и били

нарушени негови основни човешки права.

Ответникът – ГД „Изпълнение на наказанията“, се представлява от юрк. С., която оспорва исковата молба чрез представен писмен отговор. Оспорва иска по основание и размер като неоснователен и недоказан. Твърди се, че от исковата молба не се установява неизпълнение на вменени от закона задължения от страна на ГДИН. В тази връзка се излагат доводи, че лишеният от свобода не е заявявал желание за консултация с психолог и не е подавал жалби до администрацията за осъществен спрямо него тормоз чрез настаняването му в самостоятелно спално помещение на територията на ареста, включително молби да бъде преместен в друго помещение с други задържани лица. Твърди се, че при настаняването му е взето предвид това, че М. не е пушач и поради липсата на място в помещенията, в които са настанени непушачи, се е стигнало до самостоятелното му настаняване, за да се уважат индивидуалните му особености. Сочи се, че настаняването се извършва съобразно пол, възраст, гражданство, междуличностно поведение и др., а на територията на ареста няма помещения за изолация. Твърди се, че за преценката на администрацията на ареста са оказали влияние и данни от предишно негово задържане, че лицето е с ниска лична хигиена, което е предизвиквало постоянни междуличностни проблеми с останалите задържани лица. Излагат се аргументи, че не са изпълнени елементите от фактическия състав на ангажиране на отговорността на ответника по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС, а именно незаконосъобразни действия и/или бездействия на длъжностно лице при и по повод изпълнение на административната дейност, настъпили вреди в правната сфера на ищеца, пряка и непосредствена причинна връзка между тях. Претендира юрисконсултско възнаграждение.

Прокурорът от СГП счита исковата претенция за неоснователна и недоказана, в т.ч. твърденията, че килиите не отговарят на нормативните изисквания и че ищецът е претърпял морални вреди – също за неоснователни, поради което предлага да се отхвърли.

Съдът като обсъди доказателствата по делото, взе предвид доводите и възраженията на страните, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

По делото не се спори между страните, че през процесния период от 15.01.2018 г. до 13.09.2018 г. ищецът Е. М. е бил задържан под стража в сградата на следствения арест, находящ се в [населено място], [улица], като е обитавал килия № 8 на 6-тия етаж, в която не са били настанени други задържани лица.

В тази връзка ищецът обосновава претенцията си за неоснователна и унизителна изолация, наложена от администрацията на ареста, като твърди, че неправомерното му изолиране в самостоятелна килия му е нанесло неимуществени вреди, изразяващи се във влошаване на психическото му състояние. С оглед на това ответникът възражава, че ищецът не е изразил пред администрацията на мястото за задържане под стража желанието си да бъде преместен в друга килия или настанен заедно с други задържани, както и не е заявявал желание за консултация с психолог, въпреки че му е разяснено това право. По делото от ответника са ангажирани писмени доказателства, от които се установява, че за посочения период, обхващащ исковата претенция, ищецът е подавал жалби до началника на ареста – на л. 242, л. 247, л. 250, л. 254, л. 256, л. 258, л. 259, л. 290, но в никоя от тях не се съдържат оплаквания относно настаняването на ищеца в самостоятелна килия или желание да бъде преместен в помещение с други лица. Относно твърдението за наличие на влошаване

на психическото здраве поради изолация релевантно се явява представеното от ответника писмено доказателство – заверено фотокопие на медицинска справка на задържания на л. 214 от 12.01.2018 г., видно от която на лицето е поставена диагноза „арт. х-я“ /вероятно артериална хипертония/, „депресивен с-м“ /вероятно синдром/ с въпросителен знак, бр. астма и липоми. Видно е от справката, че ищецът се е оплаквал от паническо разстройство и депресия /анамнеза/ още преди 15.01.2018г., която е началната дата на процесния период, за който се твърди, че е претърпял неимуществени вреди в резултат от действия/бездействия на администрацията на ареста.

Видно от представено по делото заверено копие на медицинския картон на ищеца по време на престоя му в ареста същият е бил наблюдаван от лекар и е получавал медикаменти, подробно описани по дати в бланка за раздадени медикаменти на л. 216-219. От копие на амбулаторна книга за прегледи на л. 220-241 се установява, че М. редовно е бил преглеждан от лекар, поне веднъж месечно, общо 22 пъти за период от 17.01.2018 г. до 29.08.2018 г., като са отразени дата, диагноза и назначената терапия. Също така от медицинското досие на същия е видно, че е отказвал прегледи апаратура за образна диагностика /на л.215/.

Относно твърденията на ищеца за „изтезание с мръсотия“ същият е ангажирал гласни доказателствени средства чрез разпит на свидетели и искане за съдебно-техническа експертиза, която е допусната от съда и изслушана по съответния ред. Излагат се твърдения за лоши санитарно-битови условия в обектите за разходка на открито, която не се спори, че се предоставя на задържаните всеки ден за по 1 час. С молба на л.20-22 уточнява, че в т.нар. „каре“ няма кошчета за боклук, фасове се хвърлят по земята и „ареста смърди на фасове от сутрин“. Основава исковата си претенция на твърдението, че ответникът е разрушил здравето му, нанесъл е поражения на психиката чрез изтезание, поставяйки го в изолация. В о.с.з от 16.04.2019 г. ищецът допълва, че е държан произволно в затвора от 2013г., без акт за изолация и без да е нарушил съществуващия порядък в ареста. Смята, че причината е, че помага на други задържани да пишат жалби срещу ареста и за изменение на мярката. Счита, че срещу него е осъществявана репресивна мярка, изразяваща се в разпореждане да го държат сам, да излиза сам на каре, да ходи сам до телефона. Конкретизира, че лошите условия се дължат на наличието на прах, дървеници, хлебарки, мръсотия в целия арест, няма естествена светлина и разходка на открито, лошо осветление в килията, лоши кревати, представляващи конструкция от ламаринен правоъгълник, върху който се поставя един амортизиран матрак, дебел около 3 сантиметра, липса на въздух поради замърсеност на прозорците, които са заварени с решетка и не се отварят.

От свидетелските показания на свидетеля М. Г. Ц., разпитан в о.с.з. на 14.05.2019 г., се установява, че е бил пряк свидетел на събитията по време на престоя на ищеца в ареста през процесния период, когато и той е бил задържан в същия арест. Заявява, че арестът е бил пренаселен, 4-рима задържани са обитавали една килия, хигиената била „брутална по вина на администрацията“, имало влага, паяжини, течове, мъх и през прозорците влизали гълъби, в килиите имало дървеници и хлебарки. Заявява, че откакто е построен арестът, не е чистен – „прахта е около 4 сантиметра“. Светлината не е достатъчна, за да се чете в килията, след като се стъмни. Давали им да се къпят веднъж седмично, но в повечето случаи имало авария. По коридорите е виждал плъхове. Твърди, че в килията има маса и един стол, които са направени от дебела и

остра ламарина, „че човек като се удари може да умре. Леглото представлявало желязо с остри шини и „краищата им са извити нагоре в завършващата част, за да убиват арестантите“, нямало матраци, а шалтета, дебели около 3-4 сантиметра, през които леглото много убивало и не можело да се спи. Одеядлата не са прани и нямат спално бельо. Оплаква се от храната, че не била достатъчна, за целия ден порционът стигал като за едно хранене, нямало месо, а само кокали. Разходките били на закрито, на тавана, където „не може да се види нищо и не може да се диша чист въздух“, защото има купол. Освен това заявява, че там е „страшна мръсотия“ – стените са до половината черни, в самия ъгъл имало нещо като канализация, от която излизали зловония. При съхраняване и раздаване на храната не се спазвала хигиена, не се ползвали ръкавици, тавите с храна нямали похлупак. Относно тоалетните споделя единствено, че са стари, пожълтели, миришат ужасно и са с клекало. Съобщава, че банята е също мръсна и пълна с косми. Твърди, че ищецът е нямал съкилийници, страдал и не се чувствал добре, със свидетеля се виждали „на каре“. Нямало друг задържан, настанен самостоятелно. В килията на свидетеля имало двама непущачи. Изразява мнение, че ищецът е била изолиран, защото е помагал на другите задържани по „правна тематика“, като им пишел жалбите. Показанията на свидетеля се кредитират като преки, вътрешно непротиворечиви и съответстващи на данните, изложени и от другия разпитан по делото свидетел.

В о.с.з. на 28.02.2020г. е разпитан пред съда свидетелят С. А. Д., лишен от свобода, който твърди, че познава ищеца и от 15.01.2018 г. били заедно в първа група, всички били в единична килия. На въпроси на ищеца заявява, че не е бил с него в ареста, но от разказите му го определял като изнервен и депресиран, бил унижен от това, че като го оправдали, пак го върнали. Видно от представена от ответника справка от информационната система ISIN на л. 181 свидетелят е изтърпявал наказание „доживотен затвор“ по присъда от 2006г. и е постъпил в заведение за изтърпяване на наказание към ГДИН на 30.10.2000г., поради това основателни се явяват възраженията на ответника, че показанията му не следва да бъдат кредитирани, тъй като не е очевиден на събитията в ареста през процесния период, а освен това сведенията, които дава са неотнормими към спора, тъй като съдържат данни, че ищецът е имал негативни преживявания във връзка с извършване на процесуални действия и изпълнение на присъда, останалата част от показанията му са общи и касаещи условията в затвора, тоест извън предмета на спора, който касае следствения арест в [населено място], [улица].

В о.с.з. на 23.06.2020 г. по искане на ищеца отново е разпитан свидетелят М. Г. Ц., като с показанията си отново описва условията в следствения арест, с допълнителна конкретика. Твърди, че ищецът се чувствал „сам“ и „брутално потиснат, „заклучен сам в килия“, чувствал се „силно депресиран“, постоянно търсел началници да му обърнат внимание. В ареста не му била оказана психологическа помощ, чукал по вратата и искал помощ, на което му казвали „ти си тук не, за да живееш, а за да умреш“, молел културно да говори с психолог, отказвали му да го види лекар. Обяснява, че баните били мръсни и с косми, защото преди това са минали 40 души. Относно храната дава просторни показания, какво е количеството и съдържанието ѝ, къде се съхранява, от кого се разпределя, което излиза извън предмета на исковата претенция и не следва да бъде обсъждано в настоящите мотиви. Накрая заявява, че охранителният състав се отнасял зле с ищеца. На така изложените твърдения се противопоставя процесуалният представител на ответника с аргумент, че

същият свидетел е разпитан на 14.05.2019г. и спрямо тази дата не са налице нови факти и обстоятелства.

По делото е допусната по искане на ищеца съдебно-техническа експертиза, заключението на която е прието без оспорване от страните. При извършен оглед на място в помещението, в което е пребивавал М. по време на престоя му в следствения арест през процесния период, вещото лице е направило замервания, които са отразени в експертизата. Също така при изготвяне на заключението е ползвана и строителна документация. Установява се, че сградата е въведена в експлоатация през 1995 г., същата е с панелна конструкция, свързана е с централната топлопреносна мрежа и всички помещения се отопляват с радиатори. Коридорите са с окачени тавани. Арестните помещения са с еднакви размери и се различават по огледалното разположение на санитарните възли в тях. Височината на килията е 263 см.. Дограмата на помещението е Р. с двоен стъклопакет с размери 220 см/125 см. Прозорците се състоят от четири крила — две горни неотваряеми с прозрачни стъкла и два големи долни отваряеми прозореца с матирани стъкла. Вертикално дограмата е разделена с колона от стъклени тухли. Прозорците са отделени на 50 см от останалата част от помещението с метална решетка, на която е монтиран механизъм, осигуряващ възможност за отварянето на прозорците. Решетката не закрива подпрозоречното пространство, където е разположена етажерка с осем отделения и размери 205 см/99 см. Прозорците осигуряват нормална осветеност на помещенията през светлата част на денонощието. През нощта осветяването е решено чрез две осветителни тела, монтирани над вратата, които осигуряват достатъчно светлина през тъмната част на денонощието. Достъпът до осветителните тела е ограничен от метална решетка. В арестното помещение са монтирани две двуетажни легла, метална конструкция, с размери 195 см/75 см. В килията има неподвижно закрепени маса и стол. Измерванията на вещото лице показват, че светлата площ на килията е 15.62 кв.м., а достъпната площ на килията без обзавеждане е 9.89 кв.м., а и без санитарния възел – 8.34 кв.м., светлият обем на едно лице от четирима е 10.3 куб.м. Направени са изчисления, че светлата площ на едно лице от четирима е 3.91 кв.м., без обзавеждане и санитарен възел – 2.09 кв.м., светлият обем на едно лице от четирима е 10.3 куб.м. Отразено е, че достъпът до въздух и светлина се осъществява чрез прозорците в помещението, два от които са отваряеми и осигуряват достатъчно достъп на свеж въздух и естествена светлина през светлата част от денонощието, а за тъмната част осветлението е решено чрез две осветителни тела, монтирани над вратата. Няма инсталирана система за принудителна вентилация.

В тази връзка се явяват основателни възраженията на ответника, че ищецът не е бил в по-неблагоприятни условия от останалите задържани, тъй като е разполагал с по-голяма площ, както и по-голям светъл обем, както е посочил експертът, поради самостоятелното си настаняване.

Ответникът е ангажирал писмени доказателства за аргументиране на тезата си, че не е налице противоправно бездействие на администрацията, довело до заявените от ищеца лоши битови условия в ареста. В тази връзка се твърди, че почистването на килиите и на площите за разходка на открито се извършва от задържаните съгласно чл. 284, т. 4 от Правилника за прилагане на ЗИНЗС. В тази връзка се представят от ответника писмени доказателства - заверени копия на искане за отпускане на материални ценности, относими към процесния период, от които се установява, че са правени поръчки на хигиенизиращи препарати и материали. Представени са

протоколи за извършени услуги по дезинфекция, дезинсекция и дератизация от [фирма] на 02.01.2018 г. /срещу хлебарки/, на 29.02.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 12.03.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 19.03.2018 г. /срещу дървеници/, на 30.04.2018 г. /срещу дървеници и комари/, на 25.05.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 18.06.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 11.07.2018 г. /срещу хлебарки/, на 03.08.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 23.08.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 08.08.2018 г. /срещу хлебарки/, на 14.09.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници/, на 16.10.2018 г. /не се чете/, на 05.09.2018 г. /срещу дървеници/, на 06.11.2018 г. /срещу хлебарки и дървеници - л.122-136, които са подписани от заявител, ръководител и извършил обработката. За действителното извършване на услугите и поддържане на хигиенните условия в ареста свидетелства представена по делото молба от ищеца М., с която отказва извършването на дезинсекция в килията му.

Представеният от ответника Договор от 17.01.2012 г. между ГДИН и държавно предприятие „Фонд затворно дело“ на л. 138-142, спецификацията и схемата към него, количествено-стойностната сметка, сертификат за произход, приемо-предавателен протокол и протокол от 12.03.2012 г. /л.138-148/ установяват, че от 12.03.2012 г. в арест „Д-р Г.М.Д.“ № 42 са доставени, монтирани в килиите и въведени в експлоатация 83 броя двойни легла тип „вишки“. В Приложение № 1 към договора на л.143 е посочено, че леглата отговарят на общите изисквания за безопасност, якост и дълготрайност по БДС EN 13453-1:2005.

Във връзка с твърденията за самота и незаконосъобразно поставяне на ищеца в изолация, това не се доказва по делото предвид липсата на оплаквания от страна на М. в това отношение – липсват жалби до администрацията на ареста с изразено желание за настаняване заедно с други задържани, както и заявено желание за консултация с психолог, а освен това, както беше посочено по-горе, в медицинския му картон се съдържат данни, че е страдал от депресивни състояния още преди началния момент на процесния период, в който се твърди да са понесени от същия неимуществени вреди. От ищеца не се твърди, че сочената неимуществена вреда, изразяваща се във влошено психическо състояние, е налична към момента, за което не се правят и доказателствени искания.

При така установените факти съдът направи следните правни изводи:

Искът е процесуално допустим като предявен от легитимирано лице, което претендира, че е претърпяло неимуществени вреди, изразяващи се във влошено душевно

здраве и поражения на психиката, причинени от нарушения на чл.3 ЗИНЗС, състоящи се в неосигуряване на изискуемите се санитарно-битови условия и неправомерна изолация за исковия период от 15.01.2018 г. до 13.09.2018 г.

Искът е предявен с правно основание чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ, спрямо който разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС се явява специална. Тя предвижда, че държавата отговаря за вредите, причинени на лишените от свобода и задържаните под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Нормата на чл. 3, ал. 1 от ЗИНЗС съдържа забрана за подлагане на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение на лишените от свобода и задържаните под стража. В същото време алинея 2 от същата съдържа законова презумпция за наличие на нарушение на чл. 3, ал. 1, когато липсва достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност. Нормата на чл. 3, ал. 5 от ЗИНЗС съдържа оборима презумпция за наличие на неимуществена вреда за лице, което е адресат на нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС. Следователно обръната е доказателствената тежест в производствата по чл. 284 и сл. от ЗИНЗС, като ищецът не следва да доказва наличието на вреда, а тя се предполага при положение, че е доказано някое от обстоятелствата, квалифицирани от нормата на ал. 2 като нарушения от страна на администрацията в местата за изтърпяване на наказания и задържане под стража. В случая тежестта да докаже изпълнението на изискванията на закона е за ответника, който следва да установи липсата на неправомерно въздействие върху личността на ищеца. Следователно за уважаване на иск с правно основание чл. 284 от ЗИНЗС е достатъчно да се установи поставянето на задържаното лице в условия, при които липсва достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства.

Посочените разпоредби са в съответствие с международната уредба за закрила на лицата, задържани под стража или изтърпяващи наказание лишаване от свобода, както и съдебната практика по такива казуси.

В тази връзка на основание чл. 5, ал. 4 от Конституцията на РБ и чл.34, пар.1 от ЕКЗПЧ, следва да се вземат предвид следните стандарти, установени от съдебната практика на Европейския съд по правата на човека:

1. В решението си от 26.10.2000 г. по делото *K. v. P.*, жалба № 30210/96, Европейският съд по правата на човека постановява: „Държавата трябва да гарантира, че лицето се задържа в условия, които предполагат уважение към неговото човешко достойнство, че начинът и методът на изпълнение на мярката не го подлагат на страдания или изпитания, които надхвърлят по интензивност неизбежното равнище на страдание, присъщо на задържането, и че предвид практическите изисквания на задържането, неговите здраве и благополучие са гарантирани по подходящ начин чрез осигуряването на съответна медицинска грижа.” **Следователно, създаването на условия, които не накърняват човешкото достойнство и гарантират човешкото здраве и благополучие, следва да бъдат осигурени от държавите.**

2. По цитираното дело ЕСПЧ прави разграничение между понятията нечовешко и унизително отнасяне - §92, като определя следното: а)третирането е нечовешко, защото наред с другото, то е предумишлено, прилагано е с часове наред и е причинило действителна телесна повреда и/или интензивно физическо или психическо страдание; б)третирането е унизително, защото причинява на жертвата чувство за страх, терзание и малоценност, които ги унизяват и опозоряват.

3. По делото *S. v.F.*, - §101 Съдът изразява схващането за конвенцията като жив инструмент, който следва да се интерпретира в светлината на съвременните условия”, разграничението между нечовешко и унизително отношение се състои в елементите на произвол при квалифициране на нечовешкото отнасяне като предполагащо по-висока степен на болка и страдание от унизителното.

4. Понятието „минимална степен на суровост” по ЕКПЧ е основно изискване за въздействието: лошото третиране трябва да достигне „минимална степен на суровост, за да попадне в обхвата на чл.3. Оценката на този минимум е по своята природа относителна; тя

зависи от всички обстоятелства по делото, в това число и от продължителността на третирането, неговите физически и психически последици и в някои случаи от пола, здравословното състояние на жертвата и пр.” както е постановил ЕСПЧ по делото I. v.T. U. K. - §162.

5. В решението си от 26.07.2007г. по делото А. Г. срещу България – § 54 – 55, ЕСПЧ приема, че причинените страдание и оскърбление трябва да надхвърлят този неизбежен елемент на страдание или оскърбление, свързан с дадена форма на законово предвидено отношение или наказание, но задържането само по себе си не повдига въпрос по чл.3 от Конвенцията. **Държавата трябва да осигури лицето да бъде задържано в условия, които са съвместими със зачитането на човешкото му достойнство**, и начинът и методът на изпълнението на мярката да не го поставят в затруднение или страдание, чиято сила надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането, неговото здраве и добро състояние следва да са защитени по подходящ начин.

5. В решението по делото С. Д. срещу България е прието /т.60/, че „относно лишените от свобода лица, член 3 налага на държавата задължението да се увери, че всеки затворник е задържан при условия, които зачитат човешкото достойнство, както и че условията и редът на изпълнението на наказанието не поставят заинтересованото лице в бедствено състояние или пред изпитание, което по своя интензитет надвишава неизбежното ниво на страдание, присъщо на задържането.“

6. По делото Ш. срещу България ЕСПЧ отбелязва критично практиката на националните съдилища да имат ненужно формалистичен подход към изискването за доказване на претърпените нематериални вреди и я припомня - Й., § 147, И. и други, § 48, Р. срещу България (no. 2), № 18382/05, § 39, 10 февруари 2011г.

При оценката на това дали дадено третиране попада в обхвата на забраната за нечовешко и унижително отнасяне в допълнение на „минималната степен на суровост” са критериите за законността и пропорционалността на въздействието. ЕСПЧ е установил обективни критерии, по които преценява относимостта към чл.3 ЕКПЧ на условията на задържане на лицата. Такива са: размер на помещението за задържане и средната площ, с която разполага едно лице; броя на другите обитатели; общата продължителност на задържането; престоя в помещението за задържане; начина на

удовлетворяване на естествените нужди; хигиената; климатичните условия; възможността за прекарване на част от времето на открито; възможността за свиждания с близки и други контакти с външния свят; достъпа до естествена светлина; вентилацията и шума в помещенията за задържане; храната; физически и психически ефекти върху задържания, пола, възрастта и здравословното му състояние. Изследването на конкретните условия по посочените показатели има за цел да установи въздействието на същите върху личността на задържаното лице. По делото К. срещу България във връзка с установяване на факти по твърдение за нарушаване на ЕКПЧ – малтретиране, ЕСПЧ си служи с критерия за доказване "отвъд разумното съмнение", като посочва, че такова доказване може да бъде резултат на съвкупност от признаци или достатъчно сериозни, точни, последователни и неопровергани презумпции.

Общите принципи, уреждащи прилагането на чл.3 от Конвенцията за условията на задържане, разглеждането на исковете и компенсация на вредите при нарушение, се съдържат в пилотното решение от 27.01.2015г. на ЕСПЧ по делото Н. и други срещу България (Жалби № 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 и 9717/13). Съобразно изложените основания в исквата молба, дадените принципни положения по приложението на чл.3 ЕКПЧ в решението Н. и други срещу България, следва да бъдат съобразени от настоящия съд, а именно:

1. По отношение на цялостния подход към оценката на условията на задържане по силата на чл. 3 от Конвенцията, в решението Н. и други срещу България е прието, че:

1.1. За да попадне в обхвата на този член, малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост. Оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата. Въпреки че малтретиране, което постига този минимум, често включва действителна телесна повреда или силно физическо или психическо страдание, дори и при липса на такива, когато отношението унижава или принизява човек, показвайки липса на уважение или води до засягане на неговото човешко достойнство, или предизвиква чувство на страх, страдание или малоценност, което може да разбие моралната и физическата устойчивост на този човек, то също може да попадне

в обхвата на забраната на чл. 3 (§ 227).

1.2. За да попадне задържането специално под чл. 3 от Конвенцията, страданието и унижението трябва да надхвърлят неизбежния елемент на страдание и унижение, свързани със самото лишаване от свобода. В този случай властите трябва да гарантират, че едно лице е задържано при условия, съвместими с уважението към човешкото достойнство, че начинът и методът на изпълнение на наказанието лишаване от свобода или друг вид мярка за задържане не подлага човека на стрес или трудности с интензитет, надвишаващ неизбежната степен на страдание, присъща на задържането, и че предвид практическите изисквания на лишаването от свобода, здравето и благосъстоянието на този човек са гарантирани в достатъчна степен (§ 228).

1.3. В оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия (...). Както Съдът многократно подчертава, задължение на държавата е да организира своята пенитенциарна система по начин, който не води до такива условия, независимо от финансовите или логистични затруднения (пак там, § 229).

1.4. Липсата на намерение за унижаване или принизяване на задържания чрез поставянето му в лоши условия, въпреки че е фактор, който следва да бъде взет под внимание, не изключва категорично установяване на нарушение на чл. 3 от Конвенцията (§ 230).

Следва да се има предвид и че съгласно нормата на чл.42, ал.2 от ЗИНЗС, арестите са места за лишаване от свобода за настаняване на лица, задържани по реда на Наказателно-процесуалния кодекс, като лицата по ал. 2 могат да се настаняват в затворите, поправителните домове и затворническите общежития от закрит тип по реда, предвиден в този закон. Съгласно нормата на чл.240 от ЗИНЗС, доколкото в тази част не се предвижда друго, разпоредбите относно осъдените на лишаване от свобода се прилагат и по отношение на обвиняемите и подсъдимите с мярка за неотклонение задържане под стража. В съответствие с нормата на чл.43,ал.2 от ЗИНЗС, всяко място за лишаване от свобода трябва да разполага с необходимите жилищни, битови и други помещения за осъществяване на поправително въздействие, а

арестите - за поддържане на физическото и психическото здраве и уважаване човешкото достойнство на задържаните лица. Минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м., а количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване, достъпът до санитарни възли и течаща вода, както и минимумът обзавеждане на спалните помещения се определят с Правилника за прилагане на закона – ал. 4 и ал. 5 от с.з. Правата на осъдените са визирани в нормата на чл. 86 от ЗИНЗС- престой на открито не по-малко от един час на ден, свиждания не по-малко от два пъти месечно, кореспонденция, парични суми за задоволяване на лични нужди, телефонна връзка по ред и начин, определени от Главния директор на Главна дирекция "Изпълнение на наказанията".

Съгласно чл.246, ал.1 от ЗИНЗС при разпределението обвиняемите и подсъдимите се настаняват отделно - мъжете от жените, непълнолетните от пълнолетните, лицата, които не са български граждани, от останалите. Обвиняемите и подсъдимите по едно и също дело не подлежат на задължително изолирано настаняване, освен ако има изрично мотивирано разпореждане на съответния прокурор или съд. В затворите обвиняемите и подсъдимите се настаняват в спални помещения отделно от осъдените, а обвиняемите и подсъдимите могат да бъдат премествани от един затвор в друг и от един арест в друг извън случаите по чл. 241, ал. 4 само по разпореждане на наблюдаващия прокурор или по разпореждане на съответния съд само за извършването на действия по разследване и други процесуални действия. Съгласно чл.20 от ППЗИНЗС, за всеки затвор се определя максималният брой лишени от свобода, които могат да бъдат настанени, съгласно разполагаемата жилищна площ, а в спалните помещения се осигурява пряк достъп на дневна светлина и възможност за естествено проветряване. Количеството дневна светлина, степента на изкуственото осветление, отопление и проветряване се определят в зависимост от изискванията на съответните стандарти за обществени сгради. На лишените от свобода се осигурява постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода. В заведенията от закрит тип и арестите в затворите ползването на санитарен възел и течаща вода се осъществява в спалните помещения.

Съгласно чл.21 от ППЗИНЗС спалните помещения се обзавеждат

с отделни легла за настанените лица, снабдени със спални принадлежности, шкафчета за лични вещи, маса, столове, осветителни и отоплителни тела, като се осигуряват условия за пряк достъп на дневна светлина и възможност за проветряване. В настоящия случай се установи от свидетелските показания и заключението на извършената СТЕ, че спалните помещения са оборудвани с прозорци, като в долната си част те са с матирани стъкла, което затруднява достъпа на естествена светлина в помещението, а освен това прозорците не се отварят напълно и при липсата на работеща вентилационна система е възпрепятствано осигуряването на свеж въздух в килията. Като съобрази гореизложената нормативна уредба на минималните условия в местата за задържане и следните стандарти, визирани в § 237 от решението Н. и други срещу България – „много е важно да се предостави на затворниците безпрепятствен и достатъчен достъп до естествена светлина и свеж въздух в килиите им. Например метални щори или плоскости от ламарина, монтирани на прозорците, имат за последица лишаването на затворниците от достъп до естествена светлина, а така също представляват пречка за навлизането в килиите на свеж въздух, и създават благоприятни условия за разпространението на болести, по-специално на туберкулоза“, съдът намира, че са нарушени правата на ищеца, визирани в разпоредбата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС, конкретно по отношение на нормална осветеност и проветримост на спалното помещение. С оглед уредената в ал. 5 от с.з. оборима презумпция за наличие на вреди, в случая те се предполагат и не следва да се доказват

По оплакванията на ищеца за лоши битови условия и недостатъчна хигиена СЪДЪТ кредитира относимите към спора показания на свидетеля М. Ц. като единни и непротиворечиви. Установи се, че хигиената в следствения арест не е на достатъчно високо ниво, но тя е възложена на задържаните лица с разпоредби на ППЗИНЗС. Съгласно чл. 21, ал. 2 от ППЗИНЗС „лишените от свобода са длъжни да спазват реда и хигиената в спалните помещения. За всяко спално помещение съответният инспектор по социални дейности и възпитателна работа определя отговорник, който изготвя месечен график за дежурства и следи за поддържането на реда и хигиената“. В тази връзка по делото се доказва, че арестът е снабдяван в процесния период с материали за почистване и дезинфекция, които са предоставяни на

задържаните лица. Не се твърди от ищеца, нито има такива данни от събраните по делото доказателства и доказателствени средства, че ищецът Е. М. не е разполагал с необходимите средства, за да поддържа хигиената в килията си, която е обитавал сам. Относно общите помещения чл. 22, ал. 2 от ППЗИНЗС предвижда, че „...се почистват по реда на дежурствата на лишените от свобода по график, изготвен и утвърден от инспектора по социални дейности и възпитателна работа“. Следователно оплакването в исковата молба, че лошата хигиена в ареста се дължи на незаконосъобразни действия/бездействия на администрацията, са отчасти неоснователни.

На следващо място, по оплакването за наличие на вредители СЪДЪТ също кредитира събраните гласни показания. Макар по делото да се представиха от ответника доказателства, че поддържането на помещенията на ареста е осигурено чрез сключен договор с фирма [фирма], която регулярно е извършвала услуги по дезинсекция, установяването на вредители е основание да се приеме, че предприетите мерки в тази посока не са били достатъчни и е следвало да се предприемат допълнителни за справяне с проблема с вредителите. Пребиваването в среда, населена с инсекти и плъхове, категорично представлява превишаване на допустимото въздействие върху личността на задържаните, като ги подлагат на стрес и трудности с интензивност, която надминава неизбежното ниво на страданието, свързано със задържането, и е основание да се приеме, че ищецът е понесъл неимуществени вреди. В този смисъл пар. 101 от решение на ЕСПЧ по дело К. срещу Русия – „Съдът намира, че условията на задържането на жалбоподателя, по-конкретно много пренаселената и нехигиенична среда и вредното ѝ въздействие върху здравето и благосъстоянието му, съчетани с продължителността на периода, през който той е бил държан при такива условия, съставляват унизително отнасяне“.

Не се установява в случая нарушение на правилата за настаняване на лицата в спалните помещения. Съгласно чл. 43, ал. 4 от ЗИНЗС минималната жилищна площ в спалното помещение за всеки лишен от свобода не може да е по-малка от 4 кв. м. По делото се установи, че като е ползвал самостоятелно килия № 8 на 6-ти етаж ищецът е разполагал с около 15 кв.м. жилищна площ. Спазени са и изискванията на чл. 20, ал. 3 от ППЗИНЗС за постоянен достъп до санитарен възел и течаща вода,

които в случая са били на разположение на ищеца в спалното помещение.

Относно правото на разходка на открито не се твърди от ищеца да е възпрепятстван да упражни правото си от администрацията на ареста. Представени са копия на молби, с които се иска промяна на часа на разходка, но предвид въведения ротационен принцип, е отказано. Съдът намира, че с това не е нарушено правото му. Изложените в жалбата оплаквания касаят условията в местата за упражняване на правото на разходка, които били мръсни, с хвърлени фасове по земята, от които се носела неприятна миризма. Твърди и че по време на разходката е бил изолиран. Последното се потвърждава и от показанията на свидетеля Ц., който обяснява, че задържаните били отделени и общували с ищеца през стена. Относно поддържане на хигиена важи изложеното по-горе относно въведеното с чл. 22, ал. 2 от ППЗИНЗС задължение на задържаните да извършват почистване. В тази връзка ответникът е изложил в свое становище твърдения, че в края на деня почистването се извършва от определени задържани лица.

По отношение на оплакванията за неправомерно поставяне в изолация **НАСТОЯЩИЯТ СЪСТАВ** споделя изложеното от ответника становище, че ищецът не е заявил по никакъв начин, че изпитва негативни преживявания от този факт. Напротив, на основание чл. 27, ал. 2 ППЗИНЗС при разпределението на лишените от свобода по спални помещения се отчитат и желанията им за съвместно настаняване, ако те не противоречат на изискванията на ал. 1 - капацитетните възможности на отделните помещения в групата, изискванията на режима и сигурността, личностната характеристика на лишения от свобода, възможността да оказва или да се поддава на отрицателно влияние, психологическата съвместимост с другите лишени от свобода, здравословното състояние и естеството на възложената работа. При съобразяване на посочените личностни характеристики и капацитета на помещенията. При положение, че е имал желание да пребивава в едно помещение с други лица, които са и пушачи, той е следвало да го заяви пред администрацията на ареста. Освен това, както е посочил ответникът, това го е поставило в по-благоприятно положение от останалите задържани, като е разполагал с по-голяма жилищна площ и е ползвал необезпокояван самостоятелен санитарен възел.

Посоченото от ищеца решение по дело К. срещу Русия касае правото на разглеждане на делото на задържания под стража в разумен строг и макар в него да са засегнати въпроси, касаещи санитарно-битовите условия в ареста, липсват констатации относно изолацията в самостоятелна килия, напротив там се засяга проблемът с пренаселеността на килиите и лошите битови условия или нарушения на правата на задържания в наказателния процес.

С оглед гореизложеното СЪДЪТ приема, че искът е частично основателен, тъй като ищецът е претърпял неимуществени вреди, които са следствие от нарушаване на общата забрана на нечовешко и унижително отношение. Несъмнено описаните лоши битови условия причиняват емоционален стрес, безпокойство, чувство на унижение и малоценност – неимуществени вреди, подлежащи на обезщетение. Законодателят приема, че поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване мярка за неотклонение „задържане под стража“ уронва човешкото достойнство или поражда чувство на страх, незащитеност или малоценност. Нездравословните условия, недостатъчната дезинсекция и наличието на гризачи, хлебарки и дървеници кореспондират на понятието „нечовешко“ и „унижително“ отношение, като превишават целите на изтърпяване на наказанието. Налице е причинна връзка между бездействието администрацията на ареста и неимуществените вреди. Поставянето на ищеца в неблагоприятни условия само по себе си представлява третиране, способно да породи у него емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство. При наличие на нарушение на някоя от посочените в чл.3 от ЗИНЗС хипотези, настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното (чл. 284, ал.5 от ЗИНЗС), поради което искът следва да бъде частично уважен. Размерът на дължимото обезщетение за претърпените неимуществени вреди следва да бъде определен в съответствие с чл.52 ЗЗД. Спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне на паричния еквивалент на моралните вреди изисква размера на обезщетението да бъде определен от съда с оглед на всички установени по делото факти и обстоятелства, касаещи начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице, продължителността на въздействието и при отчитане икономическия стандарт в страната

към момента на увреждането.

При условие, че по делото не са установени твърденията на ищеца за претърпяна неправомерна изолация, в резултат на която е понесъл неимуществени вреди, както и фактът, че за част от оплакванията му не отговаря администрацията на ареста /хигиената в спалното помещение и в площите за общо ползване/, претенцията следва да бъде уважена частично с оглед наличието в жизнената среда на ищеца на вредители, което е понижило качеството му на живот и е оказало неблагоприятно влияние върху психическото му състояние, както и липсата на достатъчно естествена светлина и проветреност на спалното помещение. В случая, като се отчетат обстоятелствата, съставляващи проявления на нарушения на чл.3, ал.1, във вр. с ал.2 ЗИНЗС; непродължителния период на исковата претенция (времето, през което ищецът е бил поставен в условия, унижаващи човешкото достойнство – около 8 месеца); предвид характера и невисокия интензитет на породените страдания и негативни преживявания, без да е установено настъпило влошаване на здравословното състояние на ищеца предвид данните от медицинския му картон и при прилагането на чл.284, ал.2 ЗИНЗС, съдът приема, че искът следва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди в размер на 500 лв.. В останалата си част до пълния предявен размер от 25 000 лв. искът е неоснователен и недоказан и следва да се отхвърли. Доколкото се претендира лихва, то следва да се осъди ответната страна за уважената част и за законната лихва от края на периода, когато е преустановено неблагоприятното въздействие върху ищеца и което е в съответствие с изводите в ТР 3/2004г. на ВКС т.4 за дължимостта на лихвата при неимуществени вреди следствие от незаконосъобразни действия и бездействия.

При този изход на спора на ищеца не се следват разноски по делото, доколкото същият е бил освободен от заплащането на държавна такса и е представляван от служебно назначен защитник по Закона за правната помощ.

Доколкото и от ответната страна има претенция за юрк.възнаграждение и предвид изхода от спора- то следва по реда на ЗПП и наредбата му –следва да се определи минимален размер от 100лв..

По изложените съображения Административен съд София-град, I отделение, 47-ми състав

РЕШИ:

ОСЪЖДА ГЛАВНА ДИРЕКЦИЯ „ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАКАЗАНИЯТА“ да заплати на Е. Д. М., [ЕГН], сумата в размер на 500 /петстотин/ лева, представляващи обезщетение за претърпени неимуществени вреди за периода от 15.01.2018г. до 13.09.2018г. следствие от лошите условия в арестно помещение /килия №8/ на [улица], в което е бил ищецът с мярка „Задържане под стража“ и **ВЕДНО** със законна лихва от края на периода -13.09.2018г. до окончателното му заплащане, като **ОТХВЪРЛЯ ИСКА В ОСТАНАЛАТА ЧАСТ** до претендирания размер от 25 000 лв. или за сумата от 24500лв.като **НЕОСНОВАТЕЛЕН И НЕДОКАЗАН**.

ОСЪЖДА ищеца да заплати на ответника юрисконсултско възнаграждение в размер на 100лв..

Решението подлежи на касационно обжалване пред 3-членен състав на Административен съд София-град в 14-дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ:

